

Поліщук В.С.,

к.е.н., доцент кафедри туризму та

готельно-ресторанної справи

Кам'янець-Подільський національний

університет імені Івана Огієнка

ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Індустрія туризму, будучи виявом і чинником глобалізації, а у певному розумінні ще й її втіленням, все більше впливає на соціальне, економічне і політичне життя України.

На тлі великого урізноманітнення функцій туризму, перетворення його на неодмінну складову соціально-економічного і культурного життя очевидною є його концептуальна трансформація на якісно новий рівень розвитку [3, с. 51]. Туризм є не лише об'єктом пізнання, але і могутнім важелем становлення особистості, засобом її духовного відродження, а також вагомим чинником економічного розвитку регіону і країни.

Тому ми з впевненістю можемо стверджувати про актуальність вибраної нами теми дослідження.

Слід відмітити, що відродженню української туристичної індустрії, підвищенню її конкурентоспроможності приділяли і приділяють увагу низка провідних вітчизняних вчених, зокрема Д. Антонюк, В. Абрамов, Л. Баженов, Е. Баженова, О. Пажимський, В. Ганський, О. Любіцева, Л. Устименко, Н. Чорненька, Т. Сокол, В. Кифяк, О. Бейдик, О. Танасійчук, Л. Черчик, А. Парфіненко, І. Смаль, Н. Чернецька та інші.

Метою дослідження є аналіз стану об'єктів, які належать до пам'ятників туристичної індустрії, і на цій основі з'ясування напрямів підвищення їх конкурентоспроможності з метою привабливості туристів.

Необхідно відмітити, що Хмельницька область є багатою культурною та духовною спадщиною з унікальними природно-географічними ресурсами, яка має всі умови для налагодження і масового міжнародного, Всеукраїнського і регіонального туризму як потужної основи ознайомлення, пізнання та популяризації краю в сучасному глобалізованому світі. Сьогодні в межах області є понад 2500 пам'яток історії та археології, 1104 об'єктів зодчества, архітектури та містобудування, в тому числі 205 пам'яток загальнодержавного значення, 473 пам'ятки мистецтва, 14 фортифікаційних

споруд. В області діє найбільший в Україні та в Європі Національний природний парк «Подільські Товтри» з центром у Кам'янці-Подільському, який займає 261,3 тис. га середнього Придністров'я. З 2013 р. створюється національно-природний парк «Мале Полісся» на території Ізяславського та Славутського районів із загальною площею 8,7 тис. га. Водночас функціонують 120 заказників природи, 35 парків – пам'яток садово-паркового мистецтва, 38 готелів на 2517 місць, 8 санаторіїв, 10 баз відпочинку. В цій інфраструктурі успішно діють Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», Державні історико-культурні заповідники «Меджибіж» та «Самчики», розгалужена мережа державних і громадських музеїв.

Приваблюють туристів і фестивалі, що проводяться у Кам'янці-Подільському: «Республіка», лицарські турніри, повітроплавання та інші.

Кам'янець-Подільська фортеця і Смотрицький природний каньйон, як пам'ятки історії та культури увійшли до семи чудес України.

Однак, не зважаючи на наявність об'єктивних умов для розвитку туризму, Хмельницька область у 2016 р. займала передостаннє місце з-поміж областей України.

За офіційними даними Державної служби туризму і курортів станом на 01 січня 2016 р. туристичну діяльність здійснювали на території Хмельниччини 178 туристичних підприємств, із них: 12 туроператорів та 166 турагенцій. Загалом кількість працюючих у туристичних установах у 2013 р. становила 147 осіб, а у 2015 році – 270, у 2016 році – 322 особи. Про позитивну динаміку розвитку туризму в області свідчать такі факти: у 2009 р. надано туристичних послуг 32948 громадянам, із них 1091 – іноземці, 10325 – жителі інших регіонів України, 28 885 – мешканці Хмельниччини, яким сукупно надано послуги на суму 15626000 гривень. У 2016 р. підприємства забезпечували послуги 74518 туристам, в тому числі 24 тис. іноземцям, обсяг туристичних послуг склав 69 млн. грн., до бюджету перераховано платежів на суму 787 тис. гривень [2, с. 3].

На основі вищесказаного ми можемо зробити висновок про те, що туризм являє собою важливий соціальний інструмент, вмiле використання якого може позитивно вплинути на економіку регіону, оскільки туристичний бізнес забезпечує високу прибутковість, стимулює регіональний розвиток, сприяє створенню робочих місць, забезпечує відчутний прогрес у всіх сферах суспільного життя, є ваговою складовою бюджетоутворювального механізму.

Однак, як свідчать проведені нами дослідження низки об'єктів Хмельниччини, які є привабливими для туристів, особливо що стосується історичних пам'яток, на які так

багата область, знаходяться в занедбаному стані. Особливо це стосується замкових комплексів і фортифікаційних споруд, які знаходяться на території населених пунктів: Зінькова, Летичева, Сатанова, Сутківцях, Чернокозинцях. На сьогоднішній день технічний стан цих пам'яток є незадовільним. Вони є непристосованими до залучення туристичних потоків на їх території. Фактично вони не підлягають реконструкції та відбудові. А тому за доцільне є їх консервація з упорядкуванням навколишніх територій з метою створення умов для їх екскурсійного огляду.

Проаналізувавши ситуацію, існуючу на сьогоднішньому етапі в справі охорони та використання замкових комплексів, можна стверджувати, що, не зважаючи на значні наукові досягнення в області реставрації та деякі успіхи в пристосуванні до нових функцій, загалом проблема включення замкових комплексів у сучасне життя залишається невирішеною. Метод реставрації з подальшим пристосуванням до нових функцій не витримує головних вимог функціонування замкових комплексів як об'єктів культурної спадщини: забезпечення активних технічних заходів, збереження й відновлення, проведення профілактичних заходів з метою відокремлення об'єктів від прогресивних факторів, що прискорюють процеси їх старіння, руйнації, максимальне вивчення та екскурсійне відвідування пам'яток [6, с. 49].

Робота по визначенню критеріїв, за якими відбувається оцінка пам'яток фортифікаційної архітектури проводилась на основі вітчизняного досвіду реставрації та пристосування пам'яток до нових функцій, а також наукових розробок та рекомендацій. Основним критерієм оцінки та початку робіт по визначенню нового змісту пам'яток фортифікаційної архітектури є історико-культурна цінність об'єкта. Ці показники для різних замкових комплексів неоднакові, оскільки беруться до уваги розміри, стан збереженості, архітектурні особливості пам'яток, історичні події, пов'язані з самими об'єктами. В залежності від рівня історико-культурної цінності відбувається вибір шляхів музеєфікації пам'яток. Для замкових комплексів, що мають значну історичну, мистецьку, наукову, художню цінність найдієвішим засобом музеєфікації може бути оголошення їх історико-культурними заповідниками та створення музею на території пам'ятки (НІАЗ Кам'янець, державний історико-культурний заповідник «Меджибіж»). Як правило до складу таких заповідників входить не лише замковий комплекс, а й низка інших історико-культурних пам'яток [1, с. 392].

При застосуванні замкових комплексів під заклади відпочинку й туризму потрібно уникнути, як стверджує вчений О.С. Бойко, низки недоліків, які передусім полягають у

низькому рівні сервісу, високій вартості путівок, низькій якості реставраційних робіт. Надання нових функцій замковим комплексам вимагає значних фінансових коштів, робить неможливим проведення науково-дослідних і охоронних робіт на території замку, обмежує доступ туристів до усіх об'єктів. Все це стосується добре збережених комплексів, до того ж пам'ятки архітектури повинні мати зручний транспортний під'їзд. Важливим напрямом залучення туристичних потоків до історичних пам'яток архітектури є їх безпосереднє включення в інфраструктуру музейної експозиції. Цей варіант є прийнятним до напівзруйнованих замкових комплексів і тих, що збереглися у вигляді фрагментів руїн. В цьому випадку пам'ятка набуває значення основного, а іноді єдиного експонату [1, с. 394].

Потребують певного відновлення і інші об'єкти туристичної індустрії. Процес перетворення замкових комплексів на туристичні об'єкти може відбуватися також шляхом будівництва нових закладів відпочинку й туризму в місцях з живописним природним ландшафтом, де знаходяться різноманітні пам'ятки історії та культури.

Весь цей комплекс заходів щодо залучення пам'яток фортифікаційної архітектури, на які так багатий Подільський край, повинен розраховуватись на широке коло відвідувачів. Це, своєю чергою, буде стимулювати розвиток туристичного сектору, створювати сигнали для популяризації замкових комплексів, формувати у суспільстві громадську думку щодо необхідності охорони історичних пам'яток, а також сприяти патріотичному вихованню молоді, піднесенню туристсько-краєзнавчої діяльності [1, с. 395-396].

Однак для того, щоб індустрія подорожей забезпечувала реальний прибуток їй потрібна державна підтримка, спрямована, насамперед, на впровадження інвестиційних проектів, пов'язаних зі створенням сучасної туристичної інфраструктури, активізацію внутрішнього туризму, просуванню вітчизняного туристичного продукту за кордон [6, с. 3].

Список літературних джерел

1. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки / [редкол. А.Г. Філінюк (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. – Вип. 10: Присвячено 100-річчю Української революції 1917-1921 рр. – 532 с.

2. Історико-культурні, географічні та економічні аспекти розвитку туризму на Хмельниччині : колективна монографія / [кол. авторів ; за ред.: С.А. Копилов (гол. ред.), С.Е. Баженова (наук. ред.)]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. – 168 с.

3. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство: навч. посібник / А.Ю. Парфіненко. – Харків: «Бурун книга», 2009. – 288 с.

4. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / за ред. С.О. Білої. – К.: НІДС, 2011. – 88 с.

5. Стратегія економічного та соціального розвитку Хмельницької області на 2004-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.km.ua/doc/strategija2010.pdf>.

6. Хмельниччина туристична: історико-культурні, природно-географічні та економічні аспекти розвитку : колективна монографія / [кол. авторів ; за ред.: С.А. Копилов (гол. ред.), С.Е. Баженова (наук. ред.)]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 192 с.

Тульчинська С.О.,

д.е.н., професор,

професор кафедри економіки і підприємництва

Кириченко С.О.,

к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва

Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ЩОДО ЕФЕКТИВНОГО ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ЗА РАХУНОК МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОГО ОСВІТЛЕННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Світовий досвід доводить економічну доцільність економії електроенергії за рахунок залучення більш прогресивних освітлювальних приладів з метою зниження капітальних витрат на кожний кіловат встановленої потужності. Досвідом підтверджується також необхідність підтримки державою процесу залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, у тому числі за